

KONSTYTUCJA
REPUBLIKI LITEWSKIEJ

[Ze zmianami oraz uzupełnieniami do 1 czerwca 2006 r.]

Spis treści

KONSTYTUCJA REPUBLIKI LITEWSKIEJ

ROZDZIAŁ I.	PAŃSTWO LITEWSKIE	9
ROZDZIAŁ II.	CZŁOWIEK ORAZ PAŃSTWO.....	13
ROZDZIAŁ III.	SPOŁECZEŃSTWO ORAZ PAŃSTWO	19
ROZDZIAŁ IV.	GOSPODARKA NARODOWA ORAZ PRACA.....	22
ROZDZIAŁ V.	SEJM.....	25
ROZDZIAŁ VI.	PREZYDENT REPUBLIKI	34
ROZDZIAŁ VII.	RZĄD REPUBLIKI LITEWSKIEJ	42
ROZDZIAŁ VIII.	SĄD KONSTYTUCYJNY	46
ROZDZIAŁ IX.	SĄD.....	50
ROZDZIAŁ X.	SAMORZĄD TERYTORIALNY ORAZ ZARZĄDZANIE	54
ROZDZIAŁ XI.	FINANSE ORAZ BUDŻET PAŃSTWOWY.....	56
ROZDZIAŁ XII.	KONTROLA PAŃSTWOWA	58
ROZDZIAŁ XIII.	POLITYKA ZAGRANICZNA ORAZ OBRONA PAŃSTWA.....	59
ROZDZIAŁ XIV.	ZMIANA KONSTYTUCJI	64
	POSTANOWIENIA KOŃCOWE.....	66

CZĘŚĆ INTEGRALNA KONSTYTUCJI
REPUBLICY LITEWSKIEJ

USTAWA KONSTYTUCYJNA REPUBLICY LITEWSKIEJ „O ZARZĄDZANIU PAŃSTWEM LITEWSKIM”	70
AKT KONSTYTUCYJNY REPUBLICY LITEWSKIEJ „O NIE ZJEDNOCZENIU REPUBLICY LITEWSKIEJ Z POSTSOWIECKIMI ZWIĄZKAMI WSCHODNIMI”	72
USTAWA KONSTYTUCYJNA REPUBLICY LITEWSKIEJ „O TRYBIE WEJŚCIA W ŻYCIE KONSTYTUCJI REPUBLICY LITEWSKIEJ”	73
AKT KONSTYTUCYJNY REPUBLICY LITEWSKIEJ „O CZŁONKOSTWIE REPUBLICY LITEWSKIEJ W UNII EUROPEJSKIEJ”	76

KONSTYTUCJA REPUBLIKI LITEWSKIEJ

*Uchwalona przez obywateli Republiki Litewskiej
w referendum z dn. 25 października 1992 r.*

*Konstytucja Republiki Litewskiej weszła w życie
w dn. 2 listopada 1992 r.*

NARÓD LITEWSKI

- przed wielu wiekami tworząc państwo litewskie,
- jej podstawę prawną uzasadniając Statutami Litewskimi oraz Konstytucją Republiki Litewskiej,
- broniąc w ciągu stuleci swoją wolność i niezależność,
- zachowując swój duch, język ojczysty, pismo oraz tradycje,
- realizując przyrodzone prawo człowieka oraz prawo Narodu, swobodnie mieszkać i tworzyć na ziemi swoich rodziców oraz przodków,
- pielęgnując na ziemi litewskiej zgodę narodową,
- dążąc do otwartego, sprawiedliwego, zgodnego społeczeństwa obywatelskiego i państwa prawnego, na mocy woli odrodzonego państwa litewskiego przyjmują oraz ogłaszają niniejszą

KONSTYTUCJĘ

ROZDZIAŁ I PAŃSTWO LITEWSKIE

Artykuł 1

Państwo litewskie jest niezależną republiką demokratyczną.

Artykuł 2

Państwo litewskie tworzy Naród. Suwerenność należy do Narodu.

Artykuł 3

Nikt nie może krępować, ograniczać suwerenności Narodu, przywłaszczając należącą do całego Narodu władzy suwerennej.

Naród oraz każdy obywatel ma prawo opierać się temu, kto siłą zrywa się na niepodległość, jednolitość terytorium, ustrój konstytucyjny państwa litewskiego.

Artykuł 4

Najwyższą władzę suwerenną Naród sprawuje bezpośrednio lub przez demokratycznie wybranych swoich przedstawicieli.

Artykuł 5

Władzę państwową w Republice Litewskiej sprawuje Sejm, Prezydent Republiki, Rząd oraz Sąd.

Prawa władzy ogranicza Konstytucja.

Instytucje rządowe służą ludziom.

Artykuł 6

Konstytucja – to jednolity i bezpośrednio stosowany akt.

Każdy swoich praw może bronić na podstawie Konstytucji.

Artykuł 7

Nie jest ważna żadna ustawa lub inny akt niezgodny z Konstytucją.

Ważne są tylko ogłoszone ustawy.

Niewiedza o ustawie nie zwalnia od odpowiedzialności.

Artykuł 8

Przejęcie przemocą władzy państwowej lub jej instytucji traktowane są jako działania antykonstytucyjne, są one bezprawne i nieważne.

Artykuł 9

Najważniejsze kwestie Państwa oraz narodu są rozstrzygane w referendum.

W wypadkach przewidzianych w ustawie referendum ogłasza Sejm.

Referendum jest również ogłaszane, jeżeli tego potrzebuje ponad 300 tysięcy obywateli, posiadających prawo głosu.

Porządek ogłoszenia oraz przeprowadzenia referendum przewiduje ustawa.

Artykuł 10

Terytorium państwa litewskiego jest jednolite, niepodzielne na żadne państwowe jednostki terytorialne.

Granice państwowe mogą być zmieniane tylko na podstawie międzynarodowej umowy Republiki Litewskiej, którą ratyfikuje 4/5 wszystkich posłów na Sejm.

Artykuł 11

Jednostki terytorialne państwa litewskiego oraz ich granice określa ustawa.

Artykuł 12

Obywatelstwo państwa litewskiego nabywa się przy urodzeniu i na innych podstawach przewidzianych prawem.

Oprócz wypadków przewidzianych prawem nikt nie może być jednocześnie obywatelem i Republiki Litewskiej, i innego państwa.

Tryb nabycia i utracenia obywatelstwa przewiduje ustawa.

Artykuł 13

Państwo litewskie opiekuje się swoim obywatelami za granicą.

Wzbronione jest wydanie obywatela Republiki Litewskiej, jeżeli międzynarodowa umowa Republiki Litewskiej nie przewiduje inaczej.

Artykuł 14

Język urzędowy – to język litewski.

Artykuł 15

Barwy flagi państwowe j – żółty, zielony, czerwony.

Godło państwowe – biała Pogoń na czerwonym tle.

Godło, flagę państwową oraz ich użycie określa ustawa.

Artykuł 16

Hymn państwowy – Vincas Kudirka „Tautiška giesmė“.

Artykuł 17

Stolicą państwa litewskiego jest miasto Wilno – długowieczna historyczna stolica Litwy.

ROZDZIAŁ II CZŁOWIEK ORAZ PAŃSTWO

Artykuł 18

Prawa oraz wolności człowieka są przyrodzone.

Artykuł 19

Prawo człowieka na życie chroni ustawa.

Artykuł 20

Wolność człowieka jest nietykalna.

Nikt nie może być samowolnie zatrzymany lub przetrzymywany w areszcie. Nikt nie może być pozbawiony wolności inaczej niż na takich podstawach oraz według takich zasad, które przewiduje ustawa.

Na miejscu zbrodni zatrzymana osoba w ciągu 48 godzin powinna być przedstawiona przed sądem, gdzie w obecności zatrzymanego rozpatruje się podstawę zatrzymania. Jeżeli sąd nie przyjmuje orzeczenia o zatrzymaniu osoby, zatrzymany natychmiast zostaje zwolniony.

Artykuł 21

Osoba ludzka jest nietykalna.

Godności ludzkiej broni ustawa.

Zabrania się dręczyć człowieka, kaleczyć, upokarzać, okrutnie z nim się zachowywać, a także wymierzać takie kary.

Człowiek nie może być poddany badaniom naukowym i medycznym, bez wiedzy oraz dobrowolnej zgody.

Artykuł 22

Życie prywatne człowieka jest nietykalne.

Notatki osobiste, rozmowy telefoniczne, wiadomości telegraficzne lub inne informacje są nietykalne.

Informacja o życiu prywatnym człowieka może być zbierana tylko na podstawie prawomocnego postanowienia sądowego i tylko na podstawie ustawy.

Ustawa i sąd chronią, by nikt nie doznał samowolnego oraz bezprawnego wtrącania się w życie prywatne i rodzinne, porwania się na honor oraz godność.

Artykuł 23

Własność jest nietykalna.

Prawa własności broni ustawa.

Własność może być zabrana tylko w trybie przewidzianym w ustawie na potrzeby społeczne i prawidłowo wynagrodzona.

Artykuł 24

Miejsce zamieszkania człowieka jest nietykalne.

Bez zgody mieszkańca wejście do jego miejsca zamieszkania jest zakazane, chyba że z orzeczeniem sądu w sposób określony w ustawie wtedy, gdy należy zapewnić porządek publiczny, zatrzymać przestępcę, ratować życie ludzkie, zdrowie czy majątek.

Artykuł 25

Człowiekowi przysługuje prawo posiadać własne przekonania i swobodnie je wyrażać.

Człowiekowi nie powinno się przeszkadzać w poszukiwaniach, otrzymaniu oraz rozpowszechnianiu informacji oraz idei.

Wolność wyrażania przekonań, otrzymania oraz rozpowszechniania informacji nie może być ograniczana, chyba że ustawą, jeżeli jest to niezbędne dla ochrony zdrowia, honoru i godności, życia prywatnego, moralności lub dla obrony ustroju konstytucyjnego.

Wolność wyrażania przekonań oraz rozpowszechniania informacji nie jest zgodna z działaniami przestępczymi – z wniecaniem nienawiści narodowej, rasowej, religijnej lub socjalnej oraz pobudzaniem gwałtu, oszczerstw oraz dezinformacji.

Obywatel ma prawo w sposób przewidziany w ustawie otrzymać informacje o sobie, które posiadają instytucje państwowe.

Artykuł 26

Wolność myśli, wyznania oraz sumienia jest nieograniczona.

Każdy człowiek ma prawo swobodnie wybrać którąś religię lub wyznanie oraz jeden lub z innymi, wyznawać je prywatnie lub publicznie, wykonywać obrzędy religijne, praktykować wyznanie i uczyć go.

Nikt nie może innej osoby zmuszać do wybrania lub wyznania którejś religii lub wyznania.

Wolność człowieka do wyznawania i rozpowszechniania religii czy wyznania nie może być ograniczana, chyba że ustawą, jeżeli niezbędne jest zapewnienie bezpieczeństwa społeczeństwa, porządku publicznego, zdrowia oraz moralności ludzkiej, a także innych praw oraz wolności człowieka.

Rodzice oraz opiekunowie bez ograniczeń dbają o wychowanie religijne i moralne dzieci oraz wychowanków według swego przekonania.

Artykuł 27

Zbrodnia lub niewykonanie ustaw nie mogą być uzasadnione przekonaniem, praktykowaną religią lub wyznaniem człowieka.

Artykuł 28

Realizując swoje prawa i korzystając z nich, człowiek powinien przestrzegać Konstytucji Republiki Litewskiej oraz ustaw, nie ograniczać praw oraz wolności innych ludzi.

Artykuł 29

Wszystkie osoby są równe wobec ustawy, sądu i innych instytucji państwowych i funkcjonariuszy.

Praw człowieka nie można ograniczać lub nadawać przywilejów ze względu na jego płeć, rasę, narodowość, język, pochodzenie, położenie społeczne, przekonania lub poglądy.

Artykuł 30

Osoba, której prawa i wolności konstytucyjne są naruszane, ma prawo zwrócić się do sądu.

Wysokość odszkodowania za wyrządzoną szkodę majątkową oraz moralną określa ustawa.

Artykuł 31

Osoba jest uznana za niewinną, dopóki jej wina nie zostanie stwierdzona w sposób przewidziany prawomocnym wyrokiem sądu.

Osoba, oskarżana o popełnienie przestępstwa, ma prawo, by jej sprawę rozpatrzył publicznie oraz prawidłowo niezależny i bezstronny sąd.

Zakazane jest zeznawanie przeciwko sobie, członkom swojej rodziny lub bliskim krewnym.

Kara może być wymierzana lub stosowana tylko w oparciu o ustawę.

Nikt nie może być ukarany za to same przestępstwo po raz drugi.

Osobie, która jest podejrzana o popełnienie przestępstwa, oraz oskarżonemu od momentu ich zatrzymania lub pierwszego przesłuchania przysługuje prawo na obronę, a także prawo posiadać prawnika.

Artykuł 32

Obywatel może swobodnie przesiedlać się i wybrać miejsce zamieszkania na Litwie, może swobodnie wyjechać z Litwy. Te prawa nie mogą być ograniczane, chyba że ogranicza je ustawa lub jeżeli jest to niezbędne dla bezpieczeństwa państwa, ochrony zdrowia ludzkiego, a także dla wykonania sprawiedliwości.

Nie można bronić obywatelowi Litwy powrotu na Litwę.

Każdy Litwin może zamieszkać na Litwie.

Artykuł 33

Obywatele mają prawo brać udział w zarządzaniu państwem i bezpośrednio, i przez demokratycznie wybranych przedstawicieli, mają także prawo na równych warunkach wstąpić do służby państwowej Republiki Litewskiej.

Obywatelom zapewnia się prawo krytykować pracę instytucji państwowych lub urzędników, zaskarżać ich decyzje. Zabronione jest prześladowanie za krytykę.

Obywatelom zapewnia się prawo petycji, tryb realizacji określa ustawa.

Artykuł 34

Obywatele, którzy w dzień wyborów, skończyli 18 lat, mają prawo wyboru.

Prawo bycia wybranym określa Konstytucja Republiki Litewskiej oraz ustawy o wyborach.

W wyborach nie biorą udziału obywatele, których sąd uznał za ubezwłasnowolnionych.

Artykuł 35

Obywatelom zapewnia się prawo swobodnie łączyć się we wspólnoty, partie polityczne lub asocjacje, jeżeli ich cele i działalność nie są sprzeczne z Konstytucją oraz ustawami.

Nikt nie może być zmuszany do udziału w którejś wspólnoty, partii politycznej lub asocjacji. Założenie oraz działalność partii politycznej, innych organizacji politycznych oraz społecznych reglamentuje ustawa.

Artykuł 36

Nie można obywatelom bronić lub przeszkadzać zbierać się na zebrania pokojowe bez broni.

Tego prawa nie można ograniczać, chyba że ustawą i tylko wtedy, gdy należy chronić państwo lub bezpieczeństwo społeczeństwa, porządek publiczny, zdrowie ludzkie lub moralność albo prawa i wolności innych osób.

Artykuł 37

Obywatele, należące do mniejszości narodowych, mają prawo pielęgnować swój język, kulturę oraz tradycje.

ROZDZIAŁ III SPOŁECZEŃSTWO ORAZ PAŃSTWO

Artykuł 38

Rodzina – to podstawa społeczeństwa oraz państwa.

Państwo chroni oraz opiekuje się rodziną, macierzyństwem, ojcostwem i dzieciństwem.

Małżeństwo zawiera się na mocy dobrowolnego porozumienia mężczyzny i kobiety.

Państwo rejestruje małżeństwo, narodziny i śmierci. Państwo również uznaje rejestrację małżeństwa kościelnego.

Prawa małżonków w rodzinie są równe.

Prawo i obowiązek rodziców – wychowanie swoich dzieci na poczciwych ludzi oraz wiernych obywateli, do pełnoletności utrzymywać je.

Obowiązek dzieci – szanować rodziców, opiekować się na starość oraz oszczędzić spadek po nich.

Artykuł 39

Państwo opiekuje się rodzinami, wychowującymi dzieci w domu, w sposób określony ustawą wspiera je.

Pracującym matkom ustawa przewiduje płatny urlop do porodu i po nim, dogodne warunki pracy i inne ulgi.

Niepełnoletnie dzieci chroni ustawa.

Artykuł 40

Państwowe oraz samorządowe placówki wychowawcze i edukacyjne są świeckie. Na życzenie rodziców odbywają się tutaj lekcje religii.

W trybie przewidzianym w ustawie mogą być zakładane niepaństwowe placówki wychowawcze i edukacyjne.

Uczelniom wyższym udziela się autonomii.

Państwo nadzoruje działalność placówek wychowawczych i edukacyjnych.

Artykuł 41

Osobom do 16 lat nauczanie jest obowiązkowe.

Nauczanie w państwowych i samorządowych szkołach ogólnokształcących, zawodowych i na uczelniach wyższych jest nieodpłatne.

Wykształcenie wyższe jest dostępne wszystkim, według umiejętności każdego człowieka. Dla osiągnięcia dobrych wyników w nauce w państwowych uczelniach wyższych zapewnia się nieodpłatną naukę.

Artykuł 42

Kultura, nauka i badania oraz wykładanie są wolne.

Państwo popiera kulturę i naukę, dba o ochronę dzieł historycznych, sztuki oraz innych pomników i dóbr.

Ustawa chroni i broni interesy duchowe oraz materialne autora, dotyczące nauki, techniki, kultury i sztuki.

Artykuł 43

Państwo przyznaje tradycyjne kościoły i organizacje religijne na Litwie, a inne kościoły i organizacje religijne, jeżeli mają one poparcie społeczeństwa i ich nauki oraz obrzędy nie są sprzeczne z ustawą lub uczciwością.

Uznane przez państwo kościoły i organizacje religijne mają status podmiotu prawnego.

Kościoły i organizacje religijne swobodnie głoszą swoje nauki, wykonują swoje obrzędy, mają domy modlitwy, organizacje charytatywne oraz szkoły przygotowujące duchownych.

Kościoły i organizacje religijne swobodnie można zarządzać na podstawie swoich kanonów i statutów.

Stan kościołów i organizacji religijnych w państwie jest określany ugodowo lub prawnie.

Głoszenie nauk kościołów i organizacji religijnych, inna działalność religijna, również domy modlitwy nie mogą być wykorzystane dla tego, co nie jest zgodne z Konstytucją oraz ustawami.

Na Litwie nie ma religii państwowej.

Artykuł 44

Zabroniona jest cenzura informacji masowej.

Państwo, partie polityczne, organizacje polityczne i społeczne, inne instytucje lub osoby nie mogą monopolizować środków masowego przekazu.

Artykuł 45

Mniejszości narodowe o swoje sprawy kultury narodowej, oświatę, działalność dobroczynną, pomoc wzajemną dbają samodzielnie.

Mniejszościom narodowym państwo udziela pomocy.

ROZDZIAŁ IV GOSPODARKA NARODOWA ORAZ PRACA

Artykuł 46

Gospodarka Litwy jest oparta o prawo własności prywatnej, wolność działalności gospodarczej człowieka i inicjatywę.

Państwo reguluje działalność gospodarczą w ten sposób, by służyła dla wspólnego dobra narodu.

Ustawa broni monopolizacji produkcji i rynku, chroni wolność uczciwej konkurencji.

Państwo broni interesów użytkowników.

Artykuł 47

Republice Litewskiej wyjątkowym prawem własności należą: głębie ziemskie, również wody wewnętrzne o znaczeniu państwowym, lasy, parki, drogi, obiekty historyczne, archeologiczne i kulturowe.

Do Republiki Litewskiej należą wyjątkowe prawa na przestrzeń powietrzną nad jej terytorium, szelf kontynentalny oraz strefę ekonomiczną Morza Bałtyckiego.

Subiekci zagraniczni ziemię, wody wewnętrzne oraz lasy na własność mogą nabyć na podstawie prawa konstytucyjnego.

Prawo własności na działki ziemskie w sposób i na warunkach przewidzianych w ustawie może należeć do państwa zagranicznego – do założenia jego placówek dyplomatycznych i konsularnych.

Artykuł 48

Każdy człowiek może swobodnie wybrać pracę lub prowadzić interes i ma prawo posiadać odpowiednie, bezpieczne, zdrowe warunki pracy, otrzymać prawidłowe wynagrodzenie za pracę i opiekę socjalną w przypadku bezrobocia.

Pracę obcokrajowców w Republice Litewskiej reguluje ustawa.

Przymusowa praca jest zabroniona.

Jako przymusowa praca nie jest traktowana służba wojskowa lub jej odpowiednik – służba alternatywna, również praca obywateli w przypadku wojny, klęski żywiołowej, epidemii lub w innych szczególnych przypadkach.

Artykuł 49

Każdy pracujący człowiek powinien mieć wypoczynek i wolny czas, a również coroczny płatny urlop wypoczynkowy.

Czas pracy określa prawo.

Artykuł 50

Związki zawodowe tworzą się swobodnie i działają samodzielnie. Bronią oni prawa oraz interesów zawodowych, ekonomicznych i socjalnych.

Wszystkie związki zawodowe mają równe prawa.

Artykuł 51

Pracownicy, broniący swoich ekonomicznych i socjalnych interesów, mają prawo strajkować.

Ograniczenia tego prawa, warunki i tryb realizacji określa prawo.

Artykuł 52

Państwo zapewnia obywatelom prawo na emeryturę i rentę inwalidzką, pomoc społeczną w przypadku bezrobocia, choroby, wdowieństwa, straty żywiciela i innych ustawą przewidzianych wypadkach.

Artykuł 53

Państwo troszczy się o zdrowie człowieka i zapewnia pomoc oraz usługi medyczne w przypadku choroby człowieka.

Ustawa określa tryb świadczenia nieodpłatnej pomocy medycznej w państwowych placówkach zdrowia.

Państwo promuje wychowanie fizyczne społeczeństwa i wspiera sport.

Państwo i każda osoba powinna chronić środowisko od szkodliwego wpływu.

Artykuł 54

Państwo dba o ochronę środowiska naturalnego, flory i fauny, poszczególnych obiektów przyrody oraz cennych miejscowości, pilnuje, by umiarkowanie byłyby używane, a również odnawiane i mnożone zasoby przyrodnicze.

Na podstawie ustawy zabrania się pustoszyć ziemię, jej głębie, wody, zanieczyszczać wody i powietrze, wywierać radiacyjny wpływ oraz ubożyć florę i faunę.

ROZDZIAŁ V SEJM

Artykuł 55

Sejm tworzą przedstawiciele Narodu – 141 poseł na Sejm, którzy są wybierani na okres czterech lat w oparciu o powszechne, równe, bezpośrednie prawo wyboru podczas tajnego głosowania.

Sejm został wybrany, jeżeli było wybrane ponad 3/5 posłów na Sejm.

Sposób wyborów określa ustawa.

Artykuł 56

Na posła na Sejm może być wybrany obywatel Republiki Litewskiej, którego nie łączy przysięga lub obietnica z państwem zagranicznym i w dniu wyborów nie jest młodszy niż 25 lat oraz na stałe mieszka na Litwie.

Na członków Sejmu nie mogą być wybierane osoby, które odbywają karę na podstawie wyroku sądowego, również osoby ubezwłasnowolnione.

Artykuł 57

Powszechne wybory do Sejmu organizowane są w roku przed upływem pełnomocnictwa posłów na Sejm w drugą niedzielę października.

Powszechne wybory do Sejmu po przedterminowych wyborach do Sejmu organizowane są w czasie, wskazanym w pierwszej części artykułu.

Artykuł 58

Przedterminowe wybory do Sejmu mogą być organizowane na mocy postanowienia Sejmu, przyjętego większością głosów nie mniejszą niż 3/5 wszystkich głosów.

Przedterminowe wybory do Sejmu może ogłosić i Prezydent Republiki:

1) jeżeli Sejm w ciągu 30 dni od złożenia nie przyjął decyzji o nowej programie Rządu lub w ciągu 60 dni od pierwszego złożenia nowej programy Rządu dwa razy z rzędu nie zgodził się z programem rządowym;

2) na podstawie wniosku Rządu, jeżeli Sejm wyraża wotum nieufności wobec Rządu.

Prezydent Republiki nie może ogłosić przedterminowych wyborów do Sejmu, jeżeli do końca kadencji prezydenckiej pozostało mniej niż 6 miesięcy, a także jeżeli po przedterminowych wyborach do Sejmu nie minęło 6 miesięcy.

W postanowieniu Rządu lub akcie Prezydenta Republiki o przedterminowych wyborach do Sejmu wskazany jest dzień wyborów nowego Sejmu. Wybory nowego Sejmu są organizowane przed upływem 3 miesięcy po przyjęciu postanowienia o przedterminowych wyborach.

Artykuł 59

Czas pełnomocnictwa posłów na Sejm jest odliczany od dnia, w którym nowo wybrany Sejm zbiera się na pierwsze posiedzenie. Na początku tego posiedzenia upływa termin ważności pełnomocnictw poprzednich posłów na Sejm.

Wybrany poseł na Sejm wszystkie prawa przedstawiciela Narodu nabiera tylko po tym, jak złoży przysięgę bycia wiernym Republice Litewskiej.

Poseł na Sejm, który w sposób przewidziany ustawą, nie złożył przysięgi lub złożył warunkowo, traci mandat posła na Sejm. W tej sprawie Sejm przyjmuje postanowienie.

Wykonując swoje obowiązki posłowie na Sejm kierują się Konstytucją Republiki Litewskiej, interesami państwa, swoim sumieniem, nie mogą być ograniczani oni żadnym mandatem.

Artykuł 60

Obowiązki posła na Sejm, oprócz jego obowiązków w Sejmie, nie mogą być łączone z żadnymi innymi obowiązkami w urzędach i organizacjach państwowych, a także z pracą w instytucjach lub spółkach gospodarczych, handlowych prywatnych. Na czas ważności swoich pełnomocnictw poseł na Sejm jest zwolniony od obowiązku zasadniczej służby wojskowej.

Poseł na Sejm może być mianowany tylko Premierem lub ministrem.

Praca i wydatki, dotyczące działalności parlamentarnej, posła na Sejm są opłacane z budżetu państwa. Poseł na Sejm nie może otrzymać żadnego innego wynagrodzenia, oprócz wynagrodzenia za działalność twórczą.

Obowiązki, prawa i ubezpieczenie działalności posła na Sejm określa ustawa.

Artykuł 61

Poseł na Sejm ma prawo przedstawić Premierowi, ministrom, przewodniczącym instytucji zagranicznych, które tworzy lub wybiera Sejm, wnioski. Oni powinni odpowiedzieć ustnie lub pisemnie podczas sesji sejmowej w trybie określonym przez Sejm.

W czasie sesji sejmowej nie mniejsza niż 1/5 grupa posłów na Sejm może złożyć interpelację na Premiera lub ministra.

Sejm, rozważywszy odpowiedź Premiera lub ministra na interpelację, może zdecydować, że odpowiedź jest niezadowolana, i większością połowy wszystkich głosów posłów na Sejm wyrazić wotum nieufności wobec Premiera lub ministra.

Sposób głosowania określa ustawa.

Artykuł 62

Osoba posła na Sejm jest nietykalna.

Poseł na Sejm bez zgody Sejmu nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej, aresztowany, jego wolność nie może być ograniczona w inny sposób.

Poseł na Sejm za głosowania lub przemówienia nie może być prześladowany. Jednak za obrazę człowieka lub oszczerstwa może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej w trybie ogólnym.

Artykuł 63

Pełnomocnictwa posła na Sejm ustają, gdy:

1) upływa termin ważności pełnomocnictw lub zbiera się na pierwsze posiedzenie Sejm, wybrany w przedterminowych wyborach;

2) umiera;

3) podaje do dymisji;

4) sąd uznał go za ubezwłasnowolnionego;

5) Sejm unieważnia jego mandat w procesie impeachmentu;

6) wybory uznano za nieważne lub wyraźnie pogwałcono ustawę o wyborach;

7) przechodzi pracować lub nie rezygnuje pracy, niezgodnej z obowiązkami posła Sejmu;

8) traci obywatelstwo Republiki Litewskiej.

Artykuł 64

Sejm dorocznie zbiera się na dwie zwyczajne sesje – wiosenną i jesienną. Sesja wiosenna rozpoczyna się 10 marca i kończy się 30 czerwca. Sesja jesienna rozpoczyna się 10 września i kończy się 23 grudnia. Sejm może zdecydować sesję przedłużyć.

Na sesje nadzwyczajne zwołuje Przewodniczący Sejmu na propozycję ponad jednej trzeciej wszystkich posłów na Sejm, a w przypadkach przewidzianych w Konstytucji – Prezydent Republiki.

Artykuł 65

Nowo wybrany Sejm na pierwsze posiedzenie, które powinno się odbyć nie później niż w ciągu 15 dni po wyborach sejmowych, zwołuje Prezydent Republiki. Jeżeli Prezydent Republiki nie zwołuje Sejmu, posłowie na Sejm zbierają się samodzielnie na drugi dzień po upływie terminu 15 dni.

Artykuł 66

Posiedzeniom Sejmu przewodniczy Przewodniczący Sejmu lub jego zastępca.

Pierwsze po wyborach posiedzenie Sejmu rozpoczyna najstarszy poseł na Sejm.

Artykuł 67

Sejm:

- 1) rozpatruje i przyjmuje poprawki do Konstytucji;
- 2) uchwała ustawy;
- 3) rozpisuje referendum;
- 4) rozpisuje wybory prezydenckie;
- 5) tworzy przewidziane w ustawie instytucje państwowe oraz mianuje i zwalnia ich przewodniczących;
- 6) zgadza się lub nie zgadza się ze zgłoszoną przez Prezydenta Republiki Litewskiej kandydaturę Premiera;
- 7) rozpatruje przedstawiony przez Premiera program rządowy i podejmuje decyzję, czy zgodzić się z nim;
- 8) na propozycję Rządu tworzy lub odwołuje Ministerstwa Republiki Litewskiej;
- 9) nadzoruje działalność Rządu, może wyrazić wotum nieufności wobec Premiera lub ministra;
- 10) mianuje sędziów Sądu Konstytucyjnego, sędziów Sądu Najwyższego oraz przewodniczących tych sądów;
- 11) mianuje i odwołuje kontrolerów państwowych, przewodniczącego Zarządu Banku Litewskiego;
- 12) rozpisuje wybory do rad samorządowych;
- 13) tworzy Główną Komisję Wyborczą i zmienia jej skład;
- 14) potwierdza budżet państwowy i nadzoruje jego wykonanie;
- 15) określa podatki państwowe i inne obowiązkowe płatności;
- 16) ratyfikuje i denuncjuje międzynarodowe umowy Republiki Litewskiej, rozpatruje inne kwestie polityki zagranicznej;
- 17) ustala podział administracyjny Republiki;
- 18) nadaje odznaczenia państwowe Republiki Litewskiej;
- 19) ogłasza akta amnestii;
- 20) wprowadza bezpośrednie zarządzanie, stan wojenny lub wyjątkowy, ogłasza mobilizację i podejmuje decyzję o użyciu sił zbrojnych.

Artykuł 68

Prawo inicjatywy ustawodawczej w Sejmie należy do posłów Sejmu, Prezydenta Republiki oraz Rządu.

Prawo inicjatywy ustawodawczej przysługuje również obywatelom Republiki Litewskiej. 50 tysięcy obywateli, posiadających prawo głosu, może przedstawić Sejmowi projekt ustawy i Sejm powinien rozpatrzyć go.

Artykuł 69

Ustawy w Sejmie są przyjmowane przestrzegając określonego w ustawie trybu.

Ustawy są przyjęte, jeżeli głosowało za nie większość posłów na Sejm, biorących udział w posiedzeniu.

Ustawy konstytucyjne Republiki Litewskiej są przyjmowane, jeżeli głosuje za nie ponad połowa wszystkich posłów na Sejm, a zmienia się nie mniejszą niż 3/5 większością głosów wszystkich posłów na Sejm. Listę ustaw konstytucyjnych ustala Sejm 3/5 większością głosów.

Postanowienia ustaw Republiki Litewskiej mogą być przyjęte i na referendum.

Artykuł 70

Przyjęte przez Sejm ustawy wchodzi w życie po tym, jak zostają uchwalone oraz oficjalnie ogłoszone przez Prezydenta Republiki Litewskiej, jeżeli w samych ustawach nie jest przewidziany późniejszy termin ich wejścia w życie.

Inne akta uchwalone przez Sejm oraz Statut Sejmu podpisuje Przewodniczący Sejmu. Takie akta wchodzi w życie następnego dnia po ich uchwaleniu, jeżeli w samych aktach nie jest przewidziana inny tryb wejścia w życie.

Artykuł 71

Prezydent Republiki Litewskiej uchwaloną ustawę przed upływem dziesięciu dni po wręczeniu albo podpisuje i oficjalnie ogłasza, albo z uzasadnieniem zwraca Sejmowi do ponownego rozpatrzenia.

Jeżeli we wskazanym terminie przyjętej przez Sejm ustawy Prezydent Republiki nie zwraca i uchwała, taka ustawa wchodzi w życie po tym, jak ją uchwała oraz oficjalnie ogłasza Przewodniczący Sejmu.

W referendum przyjętą ustawę lub inny akt przed upływem 5 dni powinien uchwalić oraz oficjalnie ogłosić Prezydent Republiki.

Jeżeli we wskazanym czasie takiej ustawy Prezydent Republiki nie uchwała i nie ogłasza, taka ustawa wchodzi w życie po tym, jak ją uchwała oraz oficjalnie ogłasza Przewodniczący Sejmu.

Artykuł 72

Zwróconą przez Prezydenta Republiki ustawę Sejm może od nowa rozpatrywać i przyjąć.

Wtórnie rozpatrzona przez Sejm ustawa zostaje uchwalona, jeżeli opowiedziało się za nią ponad 1/2, a ustawa konstytucyjna – ponad 3/5 wszystkich posłów na Sejm.

Takie ustawy Prezydent Republiki powinien przed upływem trzech dni uchwalić oraz niezwłocznie oficjalnie ogłosić.

Artykuł 73

Skargi obywateli na funkcjonariuszy państwowych i samorządowych (oprócz sędzi) w sprawie nadużycia oraz biurokracji badają sejmowi kontrolerzy. Mają oni prawo proponować Sejmowi zwolnić winnych urzędników od wykonywanych obowiązków.

Pełnomocnictwa sejmowych kontrolerów określa ustawa.

W razie potrzeby Sejm powołuje i inne instytucje kontrolne. Ich system i pełnomocnictwa określa ustawa.

Artykuł 74

Prezydent Republiki, Przewodniczący Sądu Konstytucyjnego i sędziowie, Przewodniczący Sądu Najwyższego i sędziowie, Przewodniczący Sądu Apelacyjnego i sędziowie, członkowie Sejmu, którzy naruszyli Konstytucję lub złamali przysięgę, a także po wykryciu, że zostało popełnione przestępstwo, Sejm 3/5 większością wszystkich głosów może usunąć od pełnionych obowiązków lub anulować mandat posła na Sejm.

Artykuł 75

Mianowani lub wybrani przez Sejm funkcjonariusze, oprócz osób wskazanych w artykule 74 Konstytucji, są zwalniani od pełnionych obowiązków, kiedy Sejm większością wszystkich głosów wyraża dla nich wotum nieufności.

Artykuł 76

Strukturę Sejmu oraz tryb pracy określa Statut Sejmu. Statut Sejmu posiada moc prawną.

ROZDZIAŁ VI PREZYDENT REPUBLIKI

Artykuł 77

Prezydent Republiki – to głowa państwa.

Reprezentuje on Litwę i wykonuje wszystko, co jest przewidziane w Konstytucji i ustawach.

Artykuł 78

Na Prezydenta Republiki może być wybrany obywatel litewski z pochodzenia, ponad trzy lata zamieszkujący na Litwie, który do dnia wyborów ukończył nie mniej niż czterdzieści lat i jeżeli może być wybrany posłem na Sejm.

Prezydenta Republiki wybierają obywatele Republiki Litewskiej na pięcioletnią kadencję w wyborach powszechnych, równych, bezpośrednich i w głosowaniu tajnym.

Ta sama osoba na Prezydenta Republiki może być wybrana nie więcej niż dwa razy z rzędu.

Artykuł 79

Na kandydata Prezydenta Republiki rejestrowany jest obywatel Republiki Litewskiej, który spełnia warunki pierwszej części artykułu 78 i posiadający ponad 20 tysięcy podpisów obywateli, mających prawo głosu.

Liczba kandydatów na Prezydenta Republiki jest nieograniczona.

Artykuł 80

Powszechne wybory na Prezydenta Republiki odbywają się w ostatnią niedzielę przed upływem dwóch miesięcy przed końcem kadencji Prezydenta Republiki.

Artykuł 81

Kandydat na miejsce Prezydenta Republiki wybrany jest wtedy, gdy w pierwszym głosowaniu, w którym wzięło nie mniej niż połowa wszystkich wyborców, uzyskał ponad połowę głosów wyborców, biorących udział w głosowaniu. Jeżeli w wyborach wzięła udział mniej niż połowa wszystkich wyborców, wybranym kandydatem jest ten, który uzyskał najwięcej głosów, ale nie mniej niż 1/3 głosów wszystkich wyborców.

Jeżeli w pierwszym głosowaniu żaden z kandydatów nie uzyskał wymaganej większości głosów, po dwóch tygodniach przeprowadza się ponowne głosowanie na dwóch kandydatów, którzy uzyskali najwięcej głosów. Wybrany zostaje ten, który uzyskał więcej głosów.

Jeżeli w pierwszym głosowaniu wzięło nie mniej niż dwóch kandydatów i żaden nie uzyskał wymaganej ilości głosów, przeprowadza się ponowne głosowanie.

Artykuł 82

Wybrany Prezydenta Republiki urząd obejmuje drugiego dnia po wygaśnięciu kadencji Prezydenta Republiki, po tym jak w Wilnie, przy udziale przedstawicieli Narodu – posłów na Sejm, przysięga Narodowi być wiernym Republice Litewskiej i Konstytucji, sumiennie pełnić swoje obowiązki i być dla wszystkich jednakowo sprawiedliwym.

Przysięgę składa również po raz drugi wybrany Prezydent Republiki.

Akt przysięgi Prezydenta Republiki uchwała on sam oraz przewodniczący Sądu Konstytucyjnego, pod jego nieobecność – jeden z sędzi Sądu Konstytucyjnego.

Artykuł 83

Prezydent Republiki nie może być posłem na Sejm, nie może zajmować żadnego innego stanowiska i otrzymywać innego wynagrodzenia, oprócz przewidzianego dla Prezydenta Republiki wynagrodzenia oraz wynagrodzenia za działalność twórczą.

Osoba wybrana na Prezydenta Republiki powinna wstrzymać swoją działalność w partiach i organizacjach politycznych do rozpoczęcia nowej kampanii wyborczej Prezydenta Republiki.

Artykuł 84

Prezydent Republiki:

- 1) rozwiązuje podstawowe kwestie polityki zagranicznej i razem z Rządem prowadzi politykę zagraniczną;
- 2) zawiera międzynarodowe umowy Republiki Litewskiej i przekazuje je Sejmowi do ratyfikowania;
- 3) na zgłoszenie Rządu mianuje i odwołuje przedstawicieli zagranicznych placówek dyplomatycznych i organizacji międzynarodowych Republiki Litewskiej; przyjmuje listy uwierzytelniające i odwołujące przedstawicieli dyplomatycznych; przedstawia najwyższe rangi dyplomatyczne oraz specjalne odznaczenia;
- 4) za zgodą Sejmu mianuje Premiera, zleca mu stworzenie Rządu i zatwierdza jego skład;
- 5) za zgodą Sejmu odwołuje Premiera;
- 6) przyjmuje zwrócone przez Rząd pełnomocnictwa po wyborach nowego Sejmu i zleca wykonanie obowiązków, dopóki zostanie stworzony nowy Rząd;
- 7) przyjmuje dymisję Rządu, w razie potrzeby zleca mu wykonanie obowiązków w dalszym ciągu lub zleca jednemu z ministrów zająć stanowisko Premiera, dopóki zostanie stworzony nowy Rząd; przyjmuje rezygnację ministrów i może zlecić im wykonanie obowiązków, dopóki nie zostanie wybrany nowy minister;
- 8) po dymisji Rządu lub zwrocie jego pełnomocnictw, przed upływem 15 dni zgłasza Sejmowi kandydaturę Premiera do rozpatrzenia;
- 9) za zgodą Premiera mianuje i odwołuje ministrów;
- 10) w określonym trybie mianuje i odwołuje przewidzianych w ustawie funkcjonariuszy państwowych;
- 11) zgłasza Sejmowi kandydatury na sędzi Sądu Najwyższego, o po naznaczeniu wszystkich sędzi Sądu Najwyższego, z nich zgłasza Sejmowi Przewodniczącego Sądu Najwyższego; mianuje sędzi Sądu Apelacyjnego, a z nich – Przewodniczącego Sądu Apelacyjnego, jeżeli za nimi opowiada się Sejm; mianuje sędzi i przewodniczących sądów okręgowych oraz rejonowych, zmienia ich miejsca pracy; za zgodą Sejmu mianuje i odwołuje prokuratora naczelnego Republiki Litewskiej;
- 12) zgłasza Sejmowi trzy kandydatury na sędzi Sądu Konstytucyjnego, a po naznaczeniu wszystkich sędzi Sądu Konstytucyjnego, z nich zgłasza kandydaturę Przewodniczącego Sądu Konstytucyjnego;
- 13) zgłasza Sejmowi kandydatury kontrolera państwowego, Przewodniczącego Zarządu Banku Litewskiego; może przedstawić Sejmowi wniosek o wotum nieufności wobec nich;
- 14) za zgodą Sejmu mianuje i odwołuje dowódcę wojsk oraz przewodniczącego służby bezpieczeństwa;
- 15) mianuje na najwyższe stopnie wojskowe;
- 16) w przypadku napadu zbrojnego, zagrażającego suwerenności państwa lub jednolitości terytorium, podejmuje decyzję o obronie przeciwko agresji zbrojnej, wprowadzeniu stanu wojennego, a także mobilizacji i zgłasza przedmiotowe decyzje do zatwierdzenia na najbliższym posiedzeniu Sejmu;
- 17) w sposób i wypadkach przewidzianych w ustawie ogłasza stan nadzwyczajny i zgłasza tę decyzję do zatwierdzenia na najbliższym posiedzeniu Sejmu;

- 18) przygotowuje roczny raport o sytuacji na Litwie, polityce wewnętrznej i zagranicznej Republiki Litewskiej;
- 19) w wypadkach przewidzianych w Konstytucji zwołuje sesję nadzwyczajną Sejmu;
- 20) ogłasza powszechne wybory do Sejmu, a w wypadkach przewidzianych w drugiej części artykułu 58 Konstytucji – przedterminowe wybory do Sejmu;
- 21) w sposób przewidziany nadaje obywatelstwo Republiki Litewskiej;
- 22) nadaje odznaczenia państwowe;
- 23) stosuje łaski skazanym;
- 24) uchwała i ogłasza przyjęte przez Sejm ustawy lub zwraca je Sejmowi w sposób przewidziany w artykule 71.

Artykuł 85

Prezydent Republiki, realizując otrzymane pełnomocnictwa, wydaje akta-dekrety. By dekrety Prezydenta Republiki, wskazane w punktach 3, 15, 17 i 21 artykułu 84 Konstytucji, miały moc prawną, muszą być uchwalone przez Premiera lub odpowiedniego ministra. Odpowiedzialność za taki dekret ponosi osoba, która je uchwaliła – premier lub minister.

Artykuł 86

Osoba Prezydenta Republiki jest nietykalna: dopóki pełni swoje obowiązki, nie może być zatrzymany, pociągnięty do odpowiedzialności prawnej lub administracyjnej.

Prezydent Republiki przedterminowo może być odsunięty od pełnionych obowiązków tylko po poważnym naruszeniu Konstytucji lub złamaniu przysięgi, a także po wykryciu, że zostało popełnione przestępstwo. Kwestię usunięcia Prezydenta Republiki ze stanowiska rozwiązuje Sejm w procesie impeachmentu.

Artykuł 87

Gdy w wypadkach, przewidzianych w drugiej części artykułu 58 Konstytucji, Prezydent Republiki ogłasza przedterminowe wybory do Sejmu, nowo wybrany Sejm 3/5 większością wszystkich głosów posłów Sejmu w ciągu 30 dni od dnia pierwszego posiedzenia może ogłosić przedterminowe wybory na Prezydenta. Prezydent Republiki, wyrażający chęć wzięcia udziału w wyborach, od razu jest rejestrowany jako kandydat. W takich wyborach nowo wybrany Prezydent Republiki zostaje wybrany na drugą kadencję, jeżeli do czasu wyborów minęło ponad trzech lat od okresu jego pierwszej kadencji. Jeżeli minęło mniej niż trzy lat od okresu jego pierwszej kadencji – Prezydent Republiki jest wybrany na pozostały okres pierwszej kadencji, który nie jest uważany za drugą kadencję.

Jeżeli przedterminowe wybory na Prezydenta Republiki ogłaszane są już podczas drugiej kadencji, to obecny Prezydent Republiki może być wybrany tylko na pozostały okres drugiej kadencji.

Artykuł 88

Pełnomocnictwa Prezydenta Republiki wygasają, gdy:

- 1) wygasa okres, na który był on wybrany;
- 2) odbywają się przedterminowe wybory na Prezydenta;
- 3) podał się do dymisji;
- 4) Prezydent Republiki umiera;
- 5) Sejm usuwa ze stanowiska w procesie impeachmentu;
- 6) Sejm, uwzględniając wniosek Sądu Konstytucyjnego, 3/5 większością wszystkich głosów posłów na Sejm, przyjmuje postanowienie, w którym stwierdza się, że stan zdrowia Prezydenta Republiki nie pozwala mu wykonywać swoich obowiązków.

Artykuł 89

Po śmierci, dymisji, procesu impeachmentu Prezydenta Republiki i wtedy, gdy Sejm decyduje, że stan zdrowia Prezydenta Republiki nie pozwala mu wykonywać swoich obowiązków, jego obowiązki czasowo pełni Przewodniczący Sejmu. W takim wypadku Przewodniczący Sejmu traci swoje pełnomocnictwa Przewodniczącego Sejmu, w którym jego obowiązki tymczasowo pełni jego zastępca. W wymienionych wypadkach Sejm przed upływem 10 dni powinien ogłosić wybory prezydenckie, które muszą być zorganizowane przed upływem dwóch miesięcy. Jeżeli Sejm nie może zebrać się i ogłosić wyborów prezydenckich, wybory ogłasza Rząd.

W okresie wizyty zagranicznej i choroby Prezydenta Republiki, gdy ten tymczasowo nie może pełnić obowiązków, zamienia go Przewodniczący Sejmu.

Tymczasowo zastępując Prezydenta Republiki, Przewodniczący Sejmu nie może ogłosić przedterminowych wyborów sejmowych, odwołać lub mianować ministrów bez zgody Sejmu. W tym okresie Sejm nie może rozważać kwestii wotum nieufności wobec Przewodniczącego Sejmu.

W żadnych innych wypadkach i żadnym innym osobom lub instytucjom nie można pełnić pełnomocnictw prezydenckich.

Artykuł 90

Prezydent Republiki do swojej dyspozycji posiada rezydencję. Finansowanie Prezydenta Republiki i jego rezydencji określa ustawa.

ROZDZIAŁ VII RZĄD REPUBLIKI LITEWSKIEJ

Artykuł 91

Rząd Republiki Litewskiej tworzą Premier i Ministrowie.

Artykuł 92

Za zgodą Sejmu Premiera mianuje i odwołuje Prezydent Republiki.

Na zgłoszenie Premiera ministrów mianuje i odwołuje Prezydent Republiki.

Premier przed upływem 15 dni od mianowania przedstawia Sejmowi utworzony i potwierdzony przez Prezydenta Republiki, Rząd i przedstawia do rozważenia jego program.

Rząd zwraca swoje pełnomocnictwa dla Prezydenta Republiki po wyborach do Sejmu lub po wyborach na Prezydenta.

Nowy Rząd otrzymuje pełnomocnictwa działać, gdy Sejm większością głosów, biorących udział w posiedzeniu, potwierdza program rządowy.

Artykuł 93

Przed rozpoczęciem pełnienia obowiązków Premier i ministrowie w Sejmie przysięgają być wiernymi Republice Litewskiej, przestrzegać Konstytucji i ustaw. Tekst przysięgi określa Rząd.

Artykuł 94

Rząd Republiki Litewskiej:

- 1) dba o interesy kraju, chroni nienaruszalność terytorium Republiki Litewskiej, zapewnia bezpieczeństwo i porządek publiczny w państwie;
- 2) wykonuje ustawy i postanowienia Sejmu o realizacji ustaw, a także dekrety Prezydenta Republiki;
- 3) koordynuje działalność ministerstw i innych instytucji rządowych;
- 4) przygotowuje projekt budżetu państwowego i przedstawia Sejmowi; wykonuje budżet państwowy, przedstawia Sejmowi sprawozdanie o wykonaniu budżetu;
- 5) przygotowuje i przedstawia Sejmowi do rozpatrzenia projekty ustaw;
- 6) nawiązuje stosunki dyplomatyczne i podtrzymuje stosunki z państwami zagranicznymi oraz organizacjami międzynarodowymi;
- 7) pełni inne obowiązki, których wykonanie zleca Konstytucja i inne ustawy.

Artykuł 95

Kwestie zarządzania państwem Rząd Republiki Litewskiej rozpatruje na posiedzeniach, przyjmując postanowienia większością wszystkich głosów w Rządzie. W posiedzeniach rządowych może również brać udział kontroler państwowy.

Postanowienia rządowe podpisuje Premier oraz minister tej dziedziny.

Artykuł 96

Rząd Republiki Litewskiej solidarnie ponosi odpowiedzialność za ogólną działalność Rządu.

Ministrowie, przewodnicząc zleconym dziedzinom, są odpowiedzialni przed Sejmem, Prezydentem Republiki i bezpośrednio podlegają Premierowi.

Artykuł 97

Premier reprezentuje Rząd Republiki Litewskiej i kieruje jego działalnością.

Póki nie ma Premiera lub nie może on pełnić swoich obowiązków, Prezydent Republiki na okres nie dłuższy niż 60 dni na zgłoszenie Premiera zleca jednemu z ministrów zamienić Premiera, a gdy takowego zgłoszenia nie ma, Prezydent Republiki zleca jednemu z ministrów zamienić Premiera.

Artykuł 98

Minister kieruje ministerstwem, rozwiązuje problemy, należące do kompetencji ministerstwa, również wykonuje inne obowiązki, przewidziane w ustawie.

Tymczasowo ministra zastąpić może tylko wyznaczony przez Premiera członek Rządu.

Artykuł 99

Premier i minister nie mogą pełnić żadnych innych wybieralnych lub wyznaczanych obowiązków, pracować w instytucjach lub spółkach gospodarczych, handlowych, prywatnych, również otrzymywać inne wynagrodzenie niż przewidziane za stanowisko w Rządzie lub zapłatę za działalność twórczą.

Artykuł 100

Premier i ministrowie bez zgody Sejmu, a między sesjami sejmowymi – bez uprzedniej zgody Prezydent Republiki, nie mogą być pociągnięci do odpowiedzialności karnej, aresztowani, ich wolność nie może być ograniczona w inny sposób.

Artykuł 101

Na żądanie Sejmu Rząd lub poszczególni ministrowie powinni zdać sprawozdanie ze swojej działalności w Sejmie.

Gdy zmienia się ponad połowa ministrów, Rząd powinien od nowa otrzymać pełnomocnictwa od Sejmu. W przeciwnym wypadku Rząd powinien podać się do dymisji.

Rząd powinien podać się do dymisji również w tych przypadkach:

- 1) gdy Sejm dwa razy z rzędu nie zgadza się z nowo przygotowanym programem rządowym;
- 2) gdy Sejm w tajnym głosowaniu większością głosów wszystkich posłów na Sejm, wyraża wotum nieufności wobec Rządu lub Premiera;
- 3) gdy Premier podaje się do dymisji lub umiera;
- 4) po wyborach do Sejmu, gdy jest tworzony nowy Rząd.

Premier powinien poddać się do dymisji, gdy w tajnym głosowaniu wotum nieufności wobec niego wyraża ponad połowa wszystkich posłów na Sejm.

Dymisję Rządu lub ministra przyjmuje Prezydent Republiki.

ROZDZIAŁ VIII SĄD KONSTYTUCYJNY

Artykuł 102

Sąd Konstytucyjny orzeka, czy ustawy lub inne akta prawne Sejmu nie są sprzeczne z Konstytucją, a akta Prezydenta Republiki i Rządu nie są sprzeczne z Konstytucją lub ustawami.

Statut Sądu Konstytucyjnego oraz sposób jego wykonania określa Ustawa Republiki Litewskiej o Sądzie Konstytucyjnym.

Artykuł 103

Sąd Konstytucyjny składa się z 9 sędziów, wybieranych na dziewięć lat i tylko na jedną kadencję.

Co trzy lata jedna trzecia Sądu Konstytucyjnego jest odnawiana. Po trzech kandydatów na sędziów Sądu Konstytucyjnego powołuje Sejm z kandydatów, których zgłasza Prezydent Republiki, Przewodniczący Sejmu oraz Przewodniczący Sądu Najwyższego, a na sędzi ich mianuje Sejm.

Na zgłoszenie Prezydenta Republiki Przewodniczący Sądu Konstytucyjnego mianowany jest przez Sejm z sędziów tegoż Sądu.

Na sędziów Sądu Konstytucyjnego mogą być zgłaszani obywatele Republiki Litewskiej, posiadający nieskazitelną reputację, wyższe wykształcenie i nie mniejsze niż 10 lat doświadczenie prawne lub pedagogiczne pracy prawnika.

Artykuł 104

Pełniąc swoje obowiązki, Sędziowie Sądu Konstytucyjnego nie są zależni od żadnej instytucji państwowej, osoby lub organizacji i kierują się tylko Konstytucją Republiki Litewskiej.

Przed rozpoczęciem pełnienia swoich obowiązków Sędziowie Sądu Konstytucyjnego w Sejmie składają przysięgę być wiernymi Republice Litewskiej i Konstytucji.

Sędzi Sądu Konstytucyjnego obowiązują ograniczenia w pracy oraz działalności politycznej.

Sędziowie Sądu Konstytucyjnego posiadają taką samą nietykalność osobistą jak i posłowie na Sejm.

Artykuł 105

Sąd Konstytucyjny rozpatruje i orzeka, czy ustawy Republiki Litewskiej lub inne akta prawne Sejmu nie są sprzeczne z Konstytucją.

Sąd Konstytucyjny również rozpatruje, czy nie są sprzeczne z Konstytucją i ustawami:

- 1) akta Prezydenta Republiki;
- 2) akta Rządu Republiki.

Sąd Konstytucyjny orzeka:

- 1) czy nie zostały naruszone ustawy o wyborach podczas wyborów prezydenckich lub sejmowych;
- 2) czy stan zdrowia Prezydenta Republiki pozwala mu dalej pełnić swoje obowiązki;
- 3) czy umowy międzynarodowe Republiki Litewskiej nie są sprzeczne z Konstytucją;
- 4) czy działania członków Sejmu i funkcjonariuszy państwowych, przeciwko którym wszczęto proces impeachmentu, nie są sprzeczne z Konstytucją.

Artykuł 106

Prawo zwrócić się do Sądu Konstytucyjnego w sprawie aktów, wskazanych w pierwszej części artykułu 105, przysługuje Rządowi, nie mniej niż 1/5 wszystkich posłów na Sejm, a również sądom.

Prawo zwrócić się do Sądu Konstytucyjnego w sprawie zgodności aktów prezydenckich z Konstytucją i ustawami przysługuje nie mniej niż 1/5 wszystkich posłów na Sejm oraz sądom.

Prawo zwrócić się do Sądu Konstytucyjnego w sprawie zgodności aktów rządowych z Konstytucją i ustawami przysługuje nie mniej niż 1/5 wszystkich posłów na Sejm, sądom, a również Prezydentowi Republiki.

Propozycja Prezydenta Republiki dla Sądu Konstytucyjnego lub uchwała sejmowa zbadać sprawę zgodności aktu z Konstytucją wstrzymuje prawomocność przedmiotowego aktu.

O decyzję Sądu Konstytucyjnego może ubiegać się Sejm, a w sprawie wyborów sejmowych i umów międzynarodowych – Prezydent Republiki.

Sąd Konstytucyjny ma prawo odmówić rozpatrywać sprawę lub przygotować wnioski, jeżeli pytanie nie jest prawnie uzasadnione.

Artykuł 107

Ustawa Republiki Litewskiej (lub jej część) albo inny akt Sejmu (lub jego część), akt Prezydenta Republiki, akt Rządu (lub jego część) nie mogą być stosowane od dnia, w którym oficjalnie zostanie ogłoszona decyzja Sądu Konstytucyjnego, iż przedmiotowy akt (lub jego część) nie jest zgodny z Konstytucją Republiki Litewskiej.

Orzeczenia Sądu Konstytucyjnego w sprawach, które Konstytucja przydziela jego kompetencji, są ostateczne i nie przysługuje od nich zażalenie.

W oparciu o decyzje Sądu Konstytucyjnego w sprawach, wskazanych w trzeciej części artykułu 105 Konstytucji, ostateczną decyzję przyjmuje Sejm.

Artykuł 108

Pełnomocnictwa sędziego Sądu Konstytucyjnego kończą się w chwili, gdy:

- 1) upływa czas ważności pełnomocnictwa;
- 2) umiera;
- 3) podaje do dymisji;
- 4) ze względu na swój stan zdrowia nie może spełniać swoich obowiązków;
- 5) Sejm usuwa go w procesie impeachmentu.

ROZDZIAŁ IX SĄD

Artykuł 109

Wymiar sprawiedliwości w Republice Litewskiej wykonują tylko sądy.

Sędziowie i sądy, wykonując wymiar sprawiedliwości, są niezależni.

Sędziowie, rozpatrując sprawy, kierują się tylko ustawą.

Sąd orzeka w imieniu Republiki Litewskiej.

Artykuł 110

Sędzia nie może stosować ustawy, która nie jest zgodna z Konstytucją.

W wypadkach, gdy jest podstawa podejrzewać, że ustawa lub inny akt prawny, który musiałby być stosowany w rzeczowej sprawie, są sprzeczne z Konstytucją, sędzia wstrzymuje rozpatrzenie sprawy i zwraca się do Sądu Konstytucyjnego z prośbą orzec w sprawie zgodności przedmiotowej ustawy lub innego aktu prawnego z Konstytucją.

Artykuł 111

W Republice Litewskiej jest Litewski Sąd Najwyższy, Litewski Sąd Apelacyjny, sądy okręgowe i rejonowe.

Na podstawie ustawy do rozpatrzenia spraw administracyjnych, prac, rodzinnych i innych kategorii mogą być zakładane specjalistyczne sądy.

Sądy ze szczególnymi pełnomocnictwami w okresie pokojowym w Republice Litewskiej nie mogą być zakładane.

Skład i kompetencje sądu określa ustawa Republiki Litewskiej o sądach.

Artykuł 112

Sędziami na Litwie mogą być tylko obywatele Republiki Litewskiej.

Sędziów Sądu Najwyższego, a z nich – przewodniczącego, mianuje i odwołuje na zgłoszenie Prezydenta Republiki Sejm.

Sędziów Sądu Apelacyjnego, a z nich – przewodniczącego, mianuje i odwołuje za zgodą Sejmu Prezydent Republiki.

Sędziów oraz przewodniczących sądów okręgowych, rejonowych i specjalistycznych mianuje i odwołuje, zmienia ich miejsca pracy Prezydent Republiki.

W sprawach mianowania, podwyższenia, przeniesienia i odwołania sędziów Prezydentowi Republiki rad udziela specjalna, przewidziana w ustawie, instytucja sędzi.

Osoba, wybrana na sędziego w sposób przewidziany w ustawie, przysięga być wierną Republice Litewskiej, wykonywać sprawiedliwość tylko na podstawie ustawy.

Artykuł 113

Sędzia nie może pełnić żadnych innych wybieralnych lub wyznaczanych obowiązków, pracować w instytucjach lub spółkach gospodarczych, handlowych, prywatnych. Również nie może otrzymywać żadnego innego wynagrodzenia, oprócz wynagrodzenia sędziego lub zapłaty za działalność pedagogiczną lub twórczą.

Sędzia nie może brać udziału w działalności partii politycznych oraz innych organizacji politycznych.

Artykuł 114

Wtrącanie się władzy państwowej i instytucji rządzących, członków Sejmu i innych funkcjonariuszy, partii politycznych i organizacji społecznych lub obywateli do działalności sędziego lub sądu jest zabronione i pociąga do odpowiedzialności przewidzianej w ustawie.

Sędzia bez zgody Sejmu, a między sesjami sejmowymi – bez uprzedniej zgody Prezydenta Republiki, nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej, aresztowany, jego wolność nie może być ograniczona w inny sposób.

Artykuł 115

Sędziowie sądów Republiki Litewskiej z pełnionych obowiązków są odwoływani w sposób przewidziany w ustawie w tych wypadkach:

- 1) na własne życzenie;
- 2) po wygaśnięciu terminu ważności pełnomocnictw lub ukończeniu wieku emerytalnego przewidzianego w ustawie;
- 3) ze względu na stan zdrowia;
- 4) po wybraniu na inne stanowisko lub za ich zgodą przenosząc na inne stanowisko;

- 5) gdy swoim zachowaniem poniżył imię sędziego;
- 6) gdy mocy nabierają sądowe orzeczenia oskarżające.

Artykuł 116

Przewodniczącego Sądu Najwyższego i sędziów, również przewodniczącego Sądu Apelacyjnego i sędziów za poważne naruszenia Konstytucji lub złamanie przysięgi, a także po wykryciu, że zostało popełnione przestępstwo, Sejm może usunąć od pełnionych obowiązków w procesie impeachmentu.

Artykuł 117

We wszystkich sądach sprawy są rozpatrywane publicznie. Posiedzenie Sejmu może być zamknięte – dla ochrony tajności życia osobistego i rodzinnego, również jeżeli sprawa rozpatrywana publicznie może ujawnić tajemnicę państwową, profesjonalną lub komercyjną.

Proces sądowy w Republice Litewskiej odbywa się w języku urzędowym.

Osobom, którzy nie znają języka litewskiego, zapewniane jest prawo wziąć udział w dochodzeniu i czynnościach sądowych przez tłumacza.

Artykuł 118

Postępowanie dowodowe organizuje i kieruje mu, oskarżenie państwowe w sprawach karnych wnosi prokurator.

W ustawie przewidzianych wypadkach prokurator broni prawnych interesów osób, społeczeństwa i państwa.

Wykonując swoje obowiązki prokurator jest niezależny i kieruje się tylko ustawą.

Prokuratura Republiki Litewskiej – to Prokuratura Generalna i prokuratury terytorialne.

Prokuratora Generalnego za zgodą Sejmu mianuje i odwołuje Prezydent Republiki.

Sposób mianowania i odwołania prokuratorów, ich status określa ustawa.

ROZDZIAŁ X SAMORZĄD TERYTORIALNY I ZARZĄDZANIE

Artykuł 119

Prawo samorządu przysługuje przewidzianym w ustawie jednostkom administracyjnym na terytorium państwa. Jest ono realizowane przez odpowiednie rady samorządowe.

Na członków rad samorządowych w wyborach powszechnych, równych, bezpośrednich i w głosowaniu tajnym obywatele Republiki Litewskiej i inni stali mieszkańcy jednostki administracyjnej wybierają obywateli Republiki Litewskiej i innych stałych mieszkańców jednostki administracyjnej.

Sposób organizacji i działalność instytucji samorządowych określa ustawa.

Bezpośrednio do wykonania ustaw Republiki Litewskiej, postanowień rządowych i samorządowych rada samorządowa powołuje podwładne dla niej organy wykonawcze.

Artykuł 120

Państwo wspiera samorządy.

Na podstawie kompetencji przewidzianej w Konstytucji i ustawach samorządy działają swobodnie oraz samodzielnie.

Artykuł 121

Samorządy tworzą i zatwierdzają swój budżet.

Rady samorządowe mają prawo w zakresie i sposób określony w ustawie ustalić opłaty lokalne, na rachunek własnego budżetu rady samorządowe mogą przewidzieć ulgi podatkowe.

Artykuł 122

Rady samorządowe w sprawie naruszenia ich prawa mają prawo zwrócić się do sądu.

Artykuł 123

W głównych jednostkach administracyjnych w sposób określony ustawą zarządzanie organizuje Rząd.

Wyznaczeni przez Rząd przedstawiciele pilnują, czy samorządy kierują się Konstytucją i ustawami oraz czy wykonują postanowienia rządowe.

Pełnomocnictwa przedstawiciela Rządu oraz sposób ich wykonania przewiduje ustawa.

W przypadkach i sposób przewidziany w ustawie na terytorium samorządu tymczasowo Sejm może wprowadzić bezpośrednie zarządzanie.

Artykuł 124

Akta i czynności rad samorządowych, ich organów wykonawczych oraz funkcjonariuszy, naruszające prawa obywateli i organizacji, mogą być zaskarżone w sądzie.

ROZDZIAŁ XI FINANSE BUDŻET PAŃSTWOWY

Artykuł 125

Bank centralny Republiki Litewskiej – to Bank Litewski, który prawem własności należy do państwa litewskiego.

Sposób organizacji i działalności Banku Litewskiego, również pełnomocnictwa oraz status prawny przewodniczącego zarządu Banku Litewskiego i podstawę jego odwołania określa ustawa.

Artykuł 126

Bankiem Litewskim zarządza zarząd banku, który tworzy przewodniczący, jego zastępcy i członkowie.

Przewodniczącego zarządu Banku Litewskiego na pięć lat na zgłoszenie Prezydenta Republiki mianuje Sejm.

Artykuł 127

System budżetowy Litwy tworzy samodzielny budżet Republiki Litewskiej, również samodzielne budżety samorządów.

Dochody budżetu państwowego stanowią podatki, obowiązkowe płatności, opłaty, dochody z majątku państwowego i inne wpływy.

Podatki, inne płatności do budżetu i opłaty określają ustawy Republiki Litewskiej.

Artykuł 128

Postanowienia w sprawie pożyczki państwowej i innych istotnych zobowiązań majątkowych państwa na zgłoszenie Rządu przyjmuje Sejm.

Sposób zarządzania, korzystania i dysponowania majątkiem państwowym określa ustawa.

Artykuł 129

Rok budżetowy rozpoczyna się z dniem 1 stycznia i kończy się 31 grudnia.

Artykuł 130

Projekt budżetu państwowego przygotowuje Rząd i przedstawia Sejmowi nie później niż przed upływem 75 dni do końca roku budżetowego.

Artykuł 131

Projekt budżetu państwowego rozpatruje Sejm i zatwierdza ustawą przed rozpoczęciem roku budżetowego.

Rozpatrując projekt budżetu państwowego, Sejm może zwiększyć wydatki tylko wskazując ich źródła finansowe. Nie można zmniejszyć wydatków przewidzianych w ustawach, dopóki przedmiotowe ustawy nie zostaną zmienione.

Artykuł 132

Jeżeli budżet państwowy nie zostaje na czas potwierdzony, jego wydatki na początku roku budżetowego co miesiąc nie mogą przekroczyć 1/2 wydatków budżetu państwowego z ubiegłego roku.

W roku budżetowym Sejm może zmienić budżet. Jest on zmieniany w ten sam sposób, na podstawie którego jest on tworzony, przyjmowany i zatwierdzany.

Z konieczności Sejm może potwierdzić dodatkowy budżet.

ROZDZIAŁ XII KONTROLA PAŃSTWOWA

Artykuł 133

System kontroli państwowej i pełnomocnictwa określa ustawa.

Kontrolą państwową kieruje kontroler państwowy, którego na zgłoszenie Prezydenta Republiki na pięć lat mianuje Sejm.

Przed pełnieniem swych obowiązków kontroler państwowy składa przysięgę. Przysięgę określa ustawa.

Artykuł 134

Kontrola państwowa nadzoruje, czy prawnie zarządza się i korzysta się z majątku państwowego i jak wykonywany jest budżet państwowy.

Kontroler państwowy przedstawia Sejmowi roczne sprawozdanie z wykonania budżetu państwowego.

ROZDZIAŁ XIII POLITYKA ZAGRANICZNA ORAZ OBRONA PAŃSTWA

Artykuł 135

Republika Litewska, realizując politykę zagraniczną, kieruje się powszechnie uznanymi zasadami i normami prawa międzynarodowego, dąży do zapewnienia bezpieczeństwa i niepodległości państwa, dobrobytu obywateli oraz ich praw i wolności, w oparciu o prawo i sprawiedliwość przyczynia się do tworzenia międzynarodowego porządku.

Propaganda wojenna w Republice Litewskiej jest zabroniona.

Artykuł 136

Republika Litewska bierze udział w organizacjach międzynarodowych, jeżeli nie jest to sprzeczne z interesami państwowymi i niepodległością państwa.

Artykuł 137

Na terytorium Republiki Litewskiej nie może być broni masowego rażenia i zagranicznych baz wojskowych.

Artykuł 138

Sejm ratyfikuje oraz denuncjuje następujące międzynarodowe umowy Republiki Litewskiej:

- 1) o zmianie granic państwowych Republiki Litewskiej;
- 2) o współpracy politycznej z państwami zagranicznymi, wzajemnej pomocy, również umowy o treści obronnej, dotyczące obrony państwa;
- 3) o odmowie użycia sił zbrojnych lub grożenia siłą, również umowy pokojowe;
- 4) o przebywaniu sił zbrojnych Republiki Litewskiej oraz ich statusie na terytorium państw zagranicznych;

5) o udziale Republiki Litewskiej w uniwersalnych międzynarodowych organizacjach oraz regionalnych międzynarodowych organizacjach;

6) wielostronne lub długoterminowe umowy gospodarcze.

W ustawach, również w umowach międzynarodowych mogą być przewidziane i inne wypadki, kiedy Sejm ratyfikuje międzynarodowe umowy Republiki Litewskiej.

Międzynarodowe umowy, które ratyfikował Sejm Republiki Litewskiej, są integralną częścią systemu prawnego Republiki Litewskiej.

Artykuł 139

Obrona państwa od ataku zagranicznych sił zbrojnych jest prawem oraz obowiązkiem każdego obywatela Republiki Litewskiej.

W sposób określony w ustawie obywatele Republiki Litewskiej są obowiązani do zasadniczej służby wojskowej lub alternatywnej służby obrony kraju.

Organizację obrony kraju określa ustawa.

Artykuł 140

Najważniejsze kwestie obrony kraju rozpatruje i koordynuje Rada Obrony Państwa, w której skład wchodzi: Prezydent Republiki, Premier, Przewodniczący Sejmu, minister obrony kraju i dowódca wojsk. Radą Obrony Państwa kieruje Prezydent Republiki. Jej sposób tworzenia, działalności i pełnomocnictwa określa ustawa.

Starszym dowódcą sił zbrojnych państwa jest Prezydent Republiki.

Za zarządzanie i dowodzenie siłami zbrojnymi państwa przed Sejmem są odpowiedzialni: Rząd, minister obrony kraju, dowódca wojsk. Ministrem obrony kraju nie może być żołnierz rezerwy.

Artykuł 141

Osoby, pełniące zasadniczą lub alternatywną służbę wojskową, a także żołnierze nie z rezerwy, oficerowie policji i służby wewnętrznej, podoficerowie, inni funkcjonariusze służb wojskowych i obronnych nie mogą być posłami na Sejm i członkami rad samorządowych.

Nie mogą oni pełnić wybieralnych lub wyznaczanych obowiązków w cywilnej służbie państwowej, brać udział w działalności partii i organizacji politycznych.

Artykuł 142

Sejm wprowadza stan wojenny, ogłasza mobilizację i demobilizację, podejmuje decyzję użyć siły zbrojnej, gdy zachodzi potrzeba obrony Ojczyzny lub wykonania międzynarodowych zobowiązań państwa litewskiego.

W przypadku napadu zbrojnego, zagrażającego suwerenności państwa lub jednolitości terytorium, Prezydent Republiki przyjmuje decyzje o obronie przeciwko agresji zbrojnej, wprowadzeniu stanu wojennego w całym Państwie lub jego części, ogłasza mobilizację i zgłasza przedmiotowe decyzje do zatwierdzenia na najbliższym posiedzeniu Sejmu, a między sesjami sejmowymi – niezwłocznie zwołuje nadzwyczajną sesję Sejmu. Sejm uchwała lub odwołuje decyzję Prezydenta Republiki.

Artykuł 143

Jeżeli w okresie czynności wojennych muszą być organizowane powszechne wybory, Sejm lub Prezydent Republiki przyjmuje decyzję przedłużyć okres ważności pełnomocnictw Sejmu, Prezydenta Republiki, rad samorządowych. W takim wypadku wybory są ogłaszane nie później niż przed upływem trzech miesięcy po zakończeniu wojny.

Artykuł 144

Jeżeli w państwie zaistniało zagrożenie dla ustroju konstytucyjnego lub pokoju społeczeństwa, Sejm może na terytorium całego państwa lub jego części wprowadzić stan nadzwyczajny. Czas jego trwania – do sześciu miesięcy.

Między sesjami sejmowymi w sprawach niecierpiących zwłoki taką decyzję ma prawo podjąć Prezydent Republiki, przy tym zwołując sesję nadzwyczajną Sejmu w tej sprawie. Sejm uchwała lub odwołuje decyzję Prezydenta Republiki.

Stan nadzwyczajny określa ustawa.

Artykuł 145

Po wprowadzeniu stanu wojennego lub nadzwyczajnego tymczasowo mogą ograniczone prawa i wolności, wskazane w artykułach 22, 24, 25, 32, 35 i 36 Konstytucji.

Artykuł 146

Państwo opiekuje się i zaopatruje żołnierzy, którzy pełniąc służbę wojskową tracą zdrowie, również rodziny żołnierzy, którzy pełniąc służbę wojskową zginęli lub umarli.

Państwo zaopatruje także obywateli, którzy broniąc Państwa stracili zdrowie, również rodziny obywateli, którzy broniąc Państwa zginęli lub umarli.

ROZDZIAŁ XIV ZMIANA KONSTYTUCJI

Artykuł 147

Wniosek o zmianie lub uzupełnieniu Konstytucji Republiki Litewskiej ma prawo przedstawić Sejmowi co najmniej 1/4 wszystkich posłów na Sejm lub co najmniej 300 tysięcy wyborców.

W okresie stanu nadzwyczajnego lub wojennego Konstytucja nie może być zmieniana.

Artykuł 148

Zasada z 1 artykułu Konstytucji „Państwo litewskie jest niezależną republiką demokratyczną” może być zmieniona tylko w referendum, jeżeli za zmianą opowiada się co najmniej 3/4 obywateli Litwy, mających prawo głosu.

Tylko w referendum mogą być zmienione zasady z pierwszego rozdziału „Państwo Litewskie” lub „Zmiana Konstytucji”.

Zmiany Konstytucji w innych jej rozdziałach muszą być rozpatrywane i głosowanie w tej sprawie odbywa się w Sejmie dwa razy. Między głosowaniami obowiązuje przerwa nie mniejsza niż trzy miesiące. Projekt ustawy o zmianie Konstytucji zostaje przez Sejm przyjęty, jeżeli w każdym głosowaniu za zmianą opowiedziało się co najmniej 2/3 wszystkich posłów na Sejm.

Nieprzyjęta zmiana Konstytucji Sejmowi ponownie do rozpatrzenia może być przedstawiona nie wcześniej niż po roku.

Artykuł 149

Uchwaloną ustawę o zmianie Konstytucji podpisuje Prezydent Republiki i przed upływem 5 dni oficjalnie ogłasza.

Jeżeli we wskazanym czasie przedmiotowej ustawy Prezydent Republiki nie uchwała i nie ogłasza, ustawa wchodzi w życie, gdy zostaje uchwalona i ogłoszona przez Przewodniczącego Sejmu.

Ustawa o zmianie Konstytucji wchodzi w życie nie wcześniej niż przed miesiącem od jej uchwalenia.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Artykuł 150

Integralną częścią Konstytucji Republiki Litewskiej jest:

Ustawa konstytucyjna z dnia 11 lutego 1991 r. o państwie litewskim;

Akt konstytucyjny z dnia 8 czerwca 1992 r. o nie zjednoczeniu Republiki Litewskiej z postsowieckimi związkami wschodnimi;

Ustawa z dnia 25 października 1992 r. o trybie wejścia w życie Konstytucji Republiki Litewskiej;

Akt konstytucyjny z dnia 13 lipca 2004 r. o członkostwie Republiki Litewskiej w Unii Europejskiej;

Artykuł 151

Konstytucja Republiki Litewskiej wchodzi w życie następnego dnia po oficjalnym ogłoszeniu wyników referendum i tylko pod warunkiem, że w referendum opowiada się za nią ponad połowa wszystkich obywateli Republiki Litewskiej, posiadających prawo głosu.

Artykuł 152

Tryb wejścia w życie niniejszej Konstytucji i poszczególnych jej zasad reglamentuje Ustawa Republiki Litewskiej o trybie wejścia w życie Konstytucji Republiki Litewskiej, która uchwalana jest w referendum wraz z Konstytucją Republiki Litewskiej.

Artykuł 153

Gdy niniejsza Konstytucja Republiki Litewskiej będzie uchwalona w referendum, Sejm Republiki Litewskiej do dnia 25 października 1993 roku 3/5 większością głosów wszystkim posłów na Sejm może zmienić zasady Konstytucji Republiki Litewskiej, które są w artykułach 47, 55, 56, w 2 punkcie drugiej części artykułu 58, artykułach 65, 68, 69, w punktach 11 i 12 artykułu 84, w pierwszej części artykułu 87, artykułach 96, 103, 118, w czwartej części artykułu 119.

Artykuł 154

Konstytucję Republiki Litewskiej i Ustawę o trybie wejścia w życie Konstytucji Republiki Litewskiej, przyjętych w referendum, uchwała i przed upływem 15 dni ogłasza Przewodniczący Rady Najwyższej Republiki Litewskiej

PRZEWODNICZĄCY RADY NAJWYŻSZEJ
REPUBLICI LITEWSKIEJ
VYTAUTAS LANDSBERGIS

Wilno, dn. 6 listopada 1992 r.

CZEŚĆ INTEGRALNA
KONSTYTUCJI REPUBLIKI LITEWSKIEJ

**USTAWA KONSTYTUCYJNA
REPUBLICI LITEWSKIEJ
„O ZARZĄDZANIU PAŃSTWIE LITEWSKIM”**

Rada Najwyższa Republiki Litewskiej,

uwzględniając to, że ponad trzy czwarte mieszkańców Litwy, posiadających prawo głosu, w dniu 9 lutego 1991 r. w powszechnym sondażu (plebiscycie) w tajnym głosowaniu opowiedziało się za tym, by „Państwo litewskie byłoby niezależną republiką demokratyczną”,

zaznaczając, że tym suwerennym ogłoszeniem mocy i woli naród litewski znów potwierdził swoje przekonanie w sprawie niepodległości państwa litewskiego,

traktując rezultaty plebiscytu jako decyzję o wzmocnieniu i o bronie niepodległość Litwy oraz stworzeniu republiki demokratycznej i

wykonując wolę narodu litewskiego,

uchwała i uroczyście ogłasza niniejszą ustawę.

Artykuł 1

Stwierdzenie „Państwo litewskie jest niezależną republiką demokratyczną” jest normą konstytucyjną Republiki Litewskiej i podstawową zasadą państwa.

Artykuł 2

W artykule pierwszym niniejszej ustawy sformułowana norma konstytucyjna i podstawowa zasada państwa mogą być zmienione tylko w powszechnym sondażu (plebiscycie), jeżeli opowiada się za tym ponad trzy czwarte obywateli Litwy, posiadających prawo głosu.

PRZEWODNICZĄCY RADY NAJWYŻSZEJ

REPUBLICI LITEWSKIEJ

VYTAUTAS LANDSBERGIS

Wilno, dn. 11 lutego 1991 r.

Nr I-1051

**AKT KONSTITUCYJNY REPUBLIKI LITEWSKIEJ
„O NIE ZJEDNOCZENIU REPUBLIKI LITEWSKIEJ
Z POSTSOWIECKIMI ZWIĄZKAMI WSCHODNIMI”**

Rada Najwyższa Republiki Litewskiej,

kierując się aktami z dnia 16 lutego 1918 r. i 11 marca 1990 r. o odbudowaniu niepodległości Litwy i oświadczoną 9 lutego 1991 r. wolą całego narodu oraz

widząc starania w każdej formie zachować były Związek SRR z całym jego zdobytym terytorium i zamiar wciągnąć Litwę w „przestrzeń” obronną, ekonomiczną, finansową i inną postsowieckiego bloku wschodniego,

d e c y d u j e:

1. Pielęgnować obustronnie dogodne stosunki z każdym państwem, wcześniej wchodzącym w skład ZSRR, jednak nigdy i w żadnej formie nie łączyć się w żadne nowo powstające na zasadzie byłego ZSRR tworzone związki lub wspólnoty polityczne, wojskowe, ekonomiczne i inne.

2. Działalność, mająca na celu wciągnięcie państwa litewskiego do związków lub wspólnot państw, wspomnianych w pierwszym artykule niniejszej Konstytucji, jest uznawana za wrogą niepodległości Litwy i odpowiedzialność za nią jest określana na podstawie ustaw.

3. Na terytorium Republiki Litewskiej nie może być żadnych baz lub jednostek wojskowych z Rosji, Wspólnoty Niepodległych Państw.

PRZEWODNICZĄCY RADY NAJWYŻSZEJ
REPUBLIKI LITEWSKIEJ
VYTAUTAS LANDSBERGIS

Wilno, dn. 8 czerwca 1992 r.

Nr I-2622

USTAWA REPUBLIKI LITEWSKIEJ
„O TRYBIE WEJŚCIA W ŻYCIE KONSTYTUCJI REPUBLIKI LITEWSKIEJ”

Artykuł 1

Po wejściu w życie Konstytucji Republiki Litewskiej, moc prawną traci Tymczasowa Podstawowa Ustawa Republiki Litewskiej.

Artykuł 2

Ustawy, inne akta prawne, obowiązujące na terytorium Republiki Litewskiej do uchwalenia Konstytucji Republiki Litewskiej, ważne są tyle, ile są zgodne z Konstytucją lub niniejszą ustawą, i będą ważne tyle, ile będą uznane za nieważne lub zostaną uzgodnione z zasadami Konstytucji.

Artykuł 3

Zasady ustaw Republiki Litewskiej, reglamentujące status najwyższych państwowych instytucji rządzących lub zarządzanych, deputowanych, rad samorządowych Republiki Litewskiej ważne są dopóki wybrany Sejm nie zdecyduje inaczej.

Artykuł 4

Pełnomocnictwa Rady Najwyższej Republiki Litewskiej i jej deputowanych ważne są od czasu, gdy wybrany Sejm Republiki Litewskiej zbiera się na pierwsze posiedzenie.

Posłowie na Sejm Republiki Litewskiej na posiedzenie zbierają się w trzecim dniu po tym, jak Główna Komisja Wyborcza Litwy po dwóch rundach wyborczych oficjalnie ogłosi o tym, że zostało wybranych ponad 3/5 wszystkich posłów na Sejm.

Artykuł 5

Ustalany jest następujący tekst przysięgi posła na Sejm Republiki Litewskiej:

„Ja, (imię, nazwisko),

przysięgam być wiernym Republice Litewskiej;

przysięgam szanować i wykonywać jej Konstytucję oraz ustawy, chronić jednolitość jej ziem;

przysięgam z całych sił wzmocnić jej niepodległość, sumiennie służyć Ojczyźnie,

demokracji, dobru ludziom Litwy.

Tak mi dopomóż Bóg!”

Przysięć można i bez ostatniego zdania.

Artykuł 6

W okresie, w którym nie ma jeszcze Prezydenta Republiki, taka sytuacja prawna jest równorzędna sytuacji, przewidzianej w artykule 89 Konstytucji Republiki Litewskiej.

W razie potrzeby Sejm może przedłużyć przewidziane w artykule 89 terminy na podstawie większości głosów ponad połowy wszystkich posłów na Sejm, jednak nie dłużej niż na cztery miesiące.

Artykuł 7

Sędziowie Sądu Konstytucyjnego Republiki Litewskiej, a z nich przewodniczący Sądu Konstytucyjnego muszą być mianowani nie później niż przed upływem miesiąca po wyborach Prezydenta Republiki.

Po raz pierwszy mianując sędzi Sądu Konstytucyjnego, troje z nich są mianowani na trzy lata, troje – na sześć i trzy – na dziewięć lat.

Prezydent Republiki, Przewodniczący Sejmu i Przewodniczący Sądu Najwyższego zgłaszając kandydatury sędzi Sądu Konstytucyjnego, wskazują, których z nich mianować na trzy, sześć i dziewięć lat.

Sędziowie Sądu Konstytucyjnego, którzy będą mianowani na trzy i sześć lat, po przerwie trzech lat mogą zająć te stanowisko na jeszcze jedną kadencję.

Artykuł 8

Zasady z trzeciej części artykułu 20 Konstytucji Republiki Litewskiej są stosowane od wtedy, gdy zostaną uzgodnione ustawy procesu karnego Republiki Litewskiej z niniejszą Konstytucją.

PRZEWODNICZĄCY RADY NAJWYŻSZEJ
REPUBLICI LITEWSKIEJ
VYTAUTAS LANDSBERGIS

Wilno, dn. 6 listopada 1992 r.

**AKT KONSTYTUCYJNY
REPUBLICY LITOWSKIEJ
„O CZŁONKOSTWIE
REPUBLICY LITOWSKIEJ
W UNII EUROPEJSKIEJ”**

Sejm Republiki Litewskiej,

wykonując wolę obywateli Republiki Litewskiej, oświadczoną w referendum z dn. 10 i 11 maja 2003 r. o członkostwie Republiki Litewskiej w Unii Europejskiej,

wyrażając przekonanie, że Unia Europejska szanuje prawa i podstawowe wolności ludzi, a członkostwo Litwy w Unii Europejskiej przyczyni się do skuteczniejszego zapewnienia praw i wolności ludzi,

zaznaczając, że Unia Europejska szanuje tożsamość narodową i tradycje konstytucyjne państw członkowskich, *dążąc* do zapewnienia pełnoprawnego udziału Republiki Litewskiej w integracji europejskiej oraz bezpieczeństwa Republiki Litewskiej i dobrobytu jej obywateli,

w dn. 16 września *ratyfikując* umowę Królestwa Belgii, Królestwa Danii, Republiki Federalnej Niemiec, Republiki Greckiej, Królestwa Hiszpanii, Republiki Francuskiej, Irlandii, Republiki Włoskiej, Wielkiego Księstwa Luksemburga, Księstwa Niderlandów, Republiki Austrii, Republiki Portugalskiej, Republiki Finlandii, Królestwa Szwecji, Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (państw członkowskich Unii Europejskiej), Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii, Republiki Słowackiej o wstąpieniu Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii, Republiki Słowackiej do Unii Europejskiej, zawartą 16 kwietnia 2003 r. w Atenach,

uchwala i ogłasza niniejszy Akt Konstytucyjny:

1. Republika Litewska, będąc państwem członkowskim Unii Europejskiej, dzieli się i powierza Unii Europejskiej kompetencję instytucji państwowych w umowach, na zasadach których działa Unia Europejska, w przewidzianych dziedzinach i tyle, że wraz z innymi państwami członkowskimi Unii Europejskiej wspólnie będzie wykonywać zobowiązania członkowskie w tych dziedzinach, również korzystać z praw członkostwa.

2. Normy prawne Unii Europejskiej są integralną częścią systemu prawnego Republiki Litewskiej. Jeżeli to zaistniało z umów, na zasadach których działa Unia Europejska, normy prawne Unii Europejskiej są stosowane bezpośrednio, a w wypadku kolizji prawnej mają one pierwszeństwo przed ustawami i innymi aktami prawnymi Republiki Litewskiej.

3. Rząd informuje Sejm o wnioskach uchwalenia akt prawnych Unii Europejskiej. W sprawie wniosków uchwalenia akt prawnych Unii Europejskiej, reglamentujących dziedziny, które na podstawie Konstytucji Republiki Litewskiej należą do kompetencji Sejmu, Rząd konsultuje się z Sejmem. Sejm może zalecić Rządowi pozycję Republiki Litewskiej w sprawie przedmiotowych wniosków. Rząd ocenia zgłaszane zalecenia lub zdania Sejmu lub jego komitetów i informuje Sejm o ich wykonaniu w trybie wskazanym w aktach prawnych.

4. Rząd wnioski o uchwaleniu akt prawnych Unii Europejskiej rozpatruje w trybie wskazanym w aktach prawnych. W sprawie przedmiotowych wniosków Rząd może przyjąć decyzje lub rezolucje, w uchwaleniu których nie obowiązuje zasada z artykułu 95 Konstytucji.

Konstytucja niniejszym aktem konstytucyjnym została uzupełniona:

SEJM REPUBLIKI LITEWSKIEJ, USTAWA

Nr IX-2343, 13.07.2004, Žin., 2004, Nr 111-4123 (17.04.2004)

Uzupełnienie Konstytucji aktem konstytucyjnym
o członkostwie Republiki Litewskiej w Unii Europejskiej
i ustawa uzupełniająca artykuł 150 Konstytucji
Republiki Litewskiej.

Ustawę uchwalił Prezydent Republiki Litewskiej

VALDAS ADAMKUS.
